

Al·legat sentimental en defensa del nostre paisatge, davant l'amenaça que representa el parc eòlic tramuntana

Josep Fuster Ribas

En major o menor grau, tots tenim coneixement que s'està gestant el projecte d'un macro parc eòlic flotant al nostre territori. Potser del que no hi ha tanta informació és de les conseqüències que comportarà la instal·lació de 35 molins de vent, que no sabem si seran els únics o si el parc restarà obert a futures ampliacions; aquests monstres de 250 metres d'altura s'instal·larien a una distància aproximada de 12 quilòmetres del litoral de les poblacions de l'Escala, l'Estartit i Pals.

Quan un surt en defensa d'alguna cosa que estima i sent molt seva, no hi ha res més encoratjador que l'íntima convicció que l'assisteix la raó. Amb aquest estat d'ànim, escric aquestes línies amb el propòsit d'intentar defensar el nostre territori, posant de manifest algunes de les negatives conseqüències que comportaria la instal·lació del macro parc, que per la seva magnitud i ubicació podrien resultar molt lesives, tant en aspectes sentimentals, com mediambientals i econòmics. Tant de bo que s'hi trobi solució, perquè si finalment es du a terme en el lloc on s'ha projectat, serà com un malson angoixant i pervers que es repetirà cada vegada que veiem els monstres metàl·lics trencant la fina línia de l'horitzó marí. Escric també, guiat

únicament per sentiments i punts de vista estrictament personals, i sobretot amb l'esperança que aquestes senzilles paraules somoguin les fibres més sensibles i despertin l'instint de defensa i protecció del nostre patrimoni natural que tots portem dintre, i que de la manera més lliure i sincera cap persona no resti indiferent davant un projecte de negoci d'energia renovable que podria comportar conseqüències irreparables per al nostre paisatge.

Exposaré els meus pensaments, posant especial èmfasi en els valors estètics i sentimentals del nostre paisatge, que es podrien veure substancialment alterats per la situació del parc. També recordaré alguns retalls de la història més recent sobre altres intents d'agressió al medi natural que va patir el nostre territori, avui sortosament superats.

No entraré a valorar ni els aspectes tècnics ni les més que probables afectacions que el parc podria causar a la fauna, la flora, la pesca, l'agricultura, l'economia i el turisme, entre altres; aquests, són aspectes de gran importància que explicaran amb rigor i amb tot detall les persones competents en les matèries.

És del tot previsible que el parc seguirà generant polèmica durant molt temps, tant per alguns buscats silencis, com per les explicacions de partidaris i contraris a la instal·lació intentant aconseguir el vistiplau o el rebuig de la ciutadania. Crec que forma part de la responsabilitat de les persones que fins ara hem restat espectadors poc informats o silencis, la d'escoltar tothom, sospesar les explicacions, i de la manera més equànime prendre partit per l'opció amb la qual ens identifiquem millor, per esdevenir espectadors amb veu. El pitjor que ens podria passar seria acomodar-nos en la indiferència.

En aquest assumpte, la informació és de capital d'importància. S'han de propiciar arreu del territori més conferències, xerrades i debats com el del passat 19 de febrer a Torroella, en el qual van intervenir biòlegs, investigadors, geògrafs, arqueòlegs, historiadors, educadors ambientals, alcaldes o representants municipals de la zona, enginyers, representants del PN del Montgrí, les Illes Medes i el Baix Ter, de la Unió de Pagesos, de la comunitat d'usuaris d'aigües del Baix Ter, de les confraries de pescadors, dels centres de submarinisme, del sector turístic, dels clubs nàutics, dels API, dels consells comarcals del Baix i de l'Alt Empordà, entre d'altres. Tots ells, persones molt preparades, que van exposar i debatre sobre tots els temes d'una manera senzilla i entenedora, però amb la

ferma determinació i el convenciment que s'hi ha de trobar solució. Personalment he de dir que hi vaig trobar a faltar la veu dels promotors del parc.

Pel que vaig escoltar allà i també en altres fòrums, sobre l'única qüestió en la qual no hi cap discussió –suposo que perquè és un fet incontestable– és que el parc afectarà de manera important el nostre paisatge. Tampoc va ser la primera vegada que escolto uns advertiments que ens van preparant perquè assumim que la transició energètica comportarà canvis i sacrificis; en base a aquesta ambigua premissa, que ho abasta quasi tot i no dona resposta a res, la pregunta que ens hem de plantejar és clara i concisa: quins seran els canvis i els sacrificis i qui els haurà d'assumir? No seria just que les elèctriques s'emportessin els ingents beneficis i les persones i la natura del nostre entorn fos qui carregués amb tots els sacrificis. Sembla més lògic pensar que els sacrificis haurien de recaure majoritàriament sobre la part que hi farà negoci, que en el seu cas es tractaria només d'algun sacrifici econòmic. Ara pot ser una bona oportunitat per allunyar-nos de conformismes i tots junts treballar perquè persones i natura hàgim de suportar únicament els canvis que siguin estrictament inevitables, sacrificis els justos, i sense que tot plegat comporti un sol damnificat. És el que reclama una bona part de la societat i el que li correspon al medi ambient. Si això representa unes despeses afegides al pressupost, crec que els promotors, podran assumir el sacrifici, tota vegada que el cost de la força que mourà els molins serà zero, i el de la superfície de mar ocupada suposo que vindrà a ser el mateix; tot i això, les elèctriques ens cobraran l'electricitat generada al parc com si hagués estat produïda amb el més car dels combustibles.

Si repassem una mica el passat més recent del nostre petit territori, aquell en què els més grans en som testimonis, malauradament podrem constatar que aquest no és pas el primer intent d'agressió de caràcter greu que pateix el nostre medi natural, situat en un lloc de privilegi i d'excepcional bellesa. Només cal recordar les idees de construir un circuit de fórmula 1 a la muntanya del Montplà, la d'instalar un funicular per pujar al castell, la d'urbanitzar cala Pedrosa, o la construcció d'una central nuclear prop de la Gola del Ter, entre d'altres. En aquells anys, la nostra societat va ser sovint posada a prova, i el nostre entorn cobejat i assetjat per ambicions amb límits poc definits. Aquelles idees o projectes eren de tal magnitud i gravetat que si no fos pel lamentable assumpte que ens ocupa i ens recorda que les agressions encara persisteixen, segurament avui

amb una consciència ecològica molt més desenvolupada i sensible, les podríem considerar fruit d'una imaginació perversa o pura fantasia. Sortosament sempre es va imposar el seny i cap d'aquelles idees va prosperar. També seria bo recordar que el nostre territori ja ha assumit amb escreix la seva "quota" de grans antenes i altres baluernes que durant més de quaranta anys van embrutar el paisatge, em refereixo a la descomunal antena de la base Loran a l'Estartit -quasi insignificant comparada amb els molins del parc- i les de ràdio Liberty a la platja de Pals, avui sortosament enderrocades.

Cal precisar que, en aquells anys, les circumstàncies eren molt diferents. Durant el franquisme el significat i la importància del terme *ecologia* era pràcticament desconeguda, irrellevant o silenciada; no va ser fins a l'any 1976 quan tingué lloc un dels primers moviments ecologistes a Catalunya, i va ser precisament a Torroella, amb una multitudinària manifestació convocada pel Casal del Montgrí en defensa del Ter i contra la contaminació del riu; d'allà en va sortir el Comitè de Defensa del Ter.

La concordança dels projectes que he esmentat amb el que avui s'està gestant és la seva gran envergadura, que sobrepasa i escapa al poder d'intervenció de les administracions d'àmbit local o immediatament superiors; malauradament seran persones vinculades amb entitats o empreses molt poderoses les que decidiran sobre el futur del nostre paisatge, i ho faran molt lluny del nostre territori, probablement algunes d'elles ni tan sols el coneixen i ni tampoc els importa. Aquest pot ser un motiu afegit perquè tots els que estimem la natura aportem el nostre petit gra de sorra per evitar entre d'altres la destrossa paisatgística que s'apropa.

El nostre paisatge, tant el del front marítim com el d'interior i tot el que comporta, és un bé que no pertany a cap persona concreta, ni a cap empresa, ni a cap govern, ni a cap institució, per més poderosos que siguin; és un bé comú tant físic com sentimental que ens pertany a tots, i entenc que sota cap circumstància ni en cap moment hauria de ser objecte de mercadeig, de manipulació, d'especulació o d'explotació per fer-hi negoci. El nostre paisatge és un referent i té uns valors intangibles que refermen els nostres sentiments d'identitat.

Tenim sobrants arguments per demanar que el nostre paisatge sigui exquisidament respectat i protegit per allunyar-lo de tota interferència humana lesiva o especulativa. Serà un dels millors llegats que

podrem oferir a les generacions venidores. De fet ja existeix una llei de protecció al paisatge i també hi ha un mandat europeu que insta a haver protegit el 2030 un 30% de l'espai marí –ara només és d'un 12%– i sembla que el més lògic seria fer-ho augmentant l'espai dels actuals parcs, cosa que entraria en contradicció amb la situació del parc eòlic en projecte.

El medi natural del nostre entorn, a part de la seva intrínseca bellesa, és un espai conegut i reconegut també per la seva importància ecològica, tenim les reserves marines de cap de Creus, el Parc Natural del Montgrí, les Illes Medes i el Baix Ter, un corredor de cetacis protegit, una zona de protecció especial per a les aus a tot el litoral, els aiguamolls de l'Empordà, etc. ¿De què serveixen aquestes figures de protecció, a vegades tan estrictes, si per un determinat projecte es dobleguen per sotmetre-les a uns poders que tots coneixem? De ben segur que els promotors del parc disposen de tota classe de projectes i estudis, que al seu moment comptaran amb tots els permisos i vistiplaus oficials haguts i per haver, tot això està molt bé, però ¿estaran també avalats per altres estudis redactats per persones veritablement imparcials, neutrals i independents, que hagin avaluat amb tot rigor l'impacte ambiental, ecològic, paisatgístic, econòmic i social que podria provocar un parc eòlic d'aquestes característiques, instal·lat en un mar tan sensible, fràgil i vulnerable com és la Mediterrània? ¿Si existeixen estudis neutrals i independents, s'han fet públics? ¿Es coneixen els seus autors? ¿S'ha consultat el territori? ¿S'ha consultat els ajuntaments, diputació, consells comarcals, etc.? ¿I als col·lectius o persones que en podran resultar damnificades? Si és així, ¿s'ha fet amb la voluntat d'escoltar i de trobar-hi solució, o tan sols per complir amb el tràmit? ¿Existeixen precedents d'altres instal·lacions com aquesta a la Mediterrània? ¿Serem nosaltres els conilletes d'Índies per experimentar amb aquestes tecnologies?

Reprement la mirada enrere, hem de reconèixer que l'arribada del turisme a mitjans de la dècada dels anys cinquanta del segle passat, va generar un desenvolupament econòmic sense precedents, malauradament el preu que vam haver de pagar va ser la primera gran transformació del paisatge i del medi natural, la majoria de les vegades feta de bona fe, però fruit de la improvisació, del descoïneixement, de les presses, o de la manca de recursos, cosa que va propiciar que no sempre es dugués a terme de la manera més estudiada i sensible; de ben segur que si haguéssim de començar de nou, amb el que ens ha ensenyat l'experiència, ho fariem molt

diferent. Ara, una vegada consolidada la transformació, ja no hi valen ni lamentacions ni retrets, només ens cal aprendre de les experiències passades per gestionar millor el present i el futur, i esperar que arribin temps millors perquè futures generacions intentin, si és possible, restablir tot allò que es va transformar de manera poc encertada.

Seria de persones intel·ligents, no deixar caure els errors del passat en terra estèril, n'hauríem de saber treure conclusions que podrien ser-nos útils per afrontar aquest nou desafiament. Tot i que la decisió sobre el futur del parc no està a les nostres mans –o potser sí– seria desitjable que els que la tindran coneguin i aprenguin de les experiències negatives passades per no tornar a ensopegar en la mateixa pedra. Encara som a temps de salvar un dels pocs paisatges que l'acció humana no ha transformat.

Si entrem en la part més humana i emotiva, del tot inevitable quan es tracta d'una cosa que tant estimem, us demanaré que amb la imaginació donem veu a tots aquells que ens han precedit i que dissortadament ja no es poden manifestar, persones que al seu moment també van estimar el nostre paisatge –que era el seu– entre ells molts artistes en totes les branques de les arts, que es van inspirar en la seva bellesa, fent-la famosa arreu del món. Començant pels que van tenir la sort de conèixer la genuïna Costa Brava, fins als de temps més recents, aquells que malgrat les transformacions van saber copsar l'encant dels pocs espais naturals que encara resten intactes i que fins avui tots consideràvem intocables, com pot ser un horitzó immaculat i profund. ¿Què en dirien ells d'aquesta nova agressió? La veritat és que un no s'ha pas d'esforçar gaire perquè la més que probable resposta arribi d'immediat. Hem de suposar que, quan haguessin sortit de l'atordiment, encara amb les galtes vermelles d'ira, les primeres paraules que brollarien dels seus llavis serien per preguntar-nos: ¿Com és possible que s'hagi permès dur a terme semblant aberració? ¿De què han servit les experiències passades? Després..., assenyalant amb un dit acusador el fet consumat, ens preguntarien si a nivell individual o com a societat, vam ser prou actius com era precís per no deixar que ens prenguessin allò que era tan nostre. Fa també de bon suposar que, amb els ulls humits, donarien mitja volta i, maleint en veu baixa, s'allunyarien amb el cap jup i el ferm propòsit de no tornar a contemplar mai més aquella indignitat contra el nostre paisatge.

Si el projecte es du a terme, en un futur no massa llunyà, preguntes com aquestes seran les que es plantejaran les futures generacions,

potser pensaran que malgrat la desigualtat de forces i poders, nosaltres podíem haver fet quelcom més per defensar el nostre patrimoni natural i paisatgístic, que també era el seu.

Encara a dia d'avui, contemplant l'horitzó mentre passegem per la llongada o des de la privilegiada situació de qualsevol de les nostres cales, podem gaudir d'un paisatge tan simple com meravellós, amb tan sols tres o quatre elements com a protagonistes: les roques, els pins, o el mar i el cel separats per la fina línia d'un l'horitzó totalment net. Tan poc per tant... La impressionant simplicitat i la bellesa d'aquests paisatges és la mateixa que van contemplar els nostres avantpassats, els romans o els grecs que també es van enamorar de la nostra terra; és també la mateixa que van gaudir les persones que habitaven les nostres costes fa milers i milers d'anys, res ha canviat, continua sent natura en el seu estat més pur i primitiu. Si us plau deixem que segueixi així.

Amb el parc, des d'aquells mateixos indrets, haurem de contemplar el paisatge de les Medes, les sortides de sol, o simplement l'horitzó, enmig d'un eixam de molins de vent que destrossaran de manera irreparable la seva genuïna bellesa i tot el seu encant. Si ho fem entre la penombra de l'ocàs o a la nit amb la vana esperança que la foscor dissolgui els monstres entre l'ambient, tampoc no tindrem sort, doncs veurem a l'horitzó un llarg reguitzell de llums fent pampallugues que desfaran igualment la serena pau del paisatge.

Malauradament, la destrossa del paisatge no acabarà aquí, l'electricitat generada pel parc, s'haurà de transportar a alguna subestació elèctrica propera com pot ser la de Santa Llogaia o la de la Farga a Sant Julià de Ramis; sembla que per arribar a qualsevol de les dues, la línia provinent dels molins podria tocar terra als aiguamolls de l'Empordà o en alguna zona propera a l'Estartit; seria una línia d'interconnexió de molt alta tensió, que es podria fer soterrada o aèria; si s'opta per l'opció aèria, vol dir que a les nostres comarques s'hi construirà una línia de MAT, amb un reguitzell de torres gegantines que destrossaran bona part del paisatge interior del Baix i de l'Alt Empordà, a part dels danys mediambientals que de ben segur podria comportar. Si s'escull soterrar la línia, de ben segur que es buscarà fer-ho pel camí més curt, trinxant i partint camps de conreu i altres finques, ja que el més normal en aquests casos és que s'estableixi una servitud de considerable amplada en tot el seu traçat. Bé, sembla prou clar que per qualsevol de les opcions la destrossa està garantida.

Podríem equivocar-nos greument si, davant la magnitud del projecte, ens en despreocupem pensant que això no hi ha qui ho aturi, que qui sap qui ho veurà fet, o que és un projecte a molt llarg termini i ja veurem... Res d'això, sembla que les previsions són que el parc pugui estar acabat i entrar en funcionament l'any 2026.

Amb opinions molt diverses i contradictòries, al moment de tancar aquestes línies, ningú sap exactament com acabarà aquest projecte, però sigui quin sigui el seu futur, a mi personalment ja m'ha molestat i molt, el sol fet que algú hagi pogut concebre un projecte que podia malmetre de manera irreversible el nostre paisatge.

Si tenim la desgràcia que el parc es fa realitat al lloc inicialment projectat, crec que el dia que veiem aixecar el primer moli a l'horitzó, per a tots el que estimen la natura i el paisatge, serà un dia especialment trist, fins i tot m'atreveixo a dir que serà un dia de dol, on el nostre horitzó marítim hi haurà posat el mort. Suposo que a la tristesa s'hi afegirà l'amarga sensació de ràbia i d'impotència que deu sentir un infant quan li trenquen de mala manera alguna de les seves joguines més estimades.

Una reflexió interessant i que en aquests moments pot semblar un tant exagerada, em du a pensar que si el parc es fa realitat, les portes quedaran obertes a les barbaritats més impensables. Si els nostres descendents no hi posen remei, ¿qui els podrà assegurar que no veuran una cadena de molins de vent voltant sobre la carena de les muntanyes del Montgrí, o el Montplà? Sí, sí... i per què no?, allà el vent hi bufa amb força i segurament es tornaran a esgrimir arguments sobre canvis i sacrificis... Si val com a precedent, vaig llegir una notícia que deia que potser més aviat del que pensem, la gent de Barcelona podrà veure algun molí voltant a la serra de Collserola.

Tot i que la finalitat del parc és d'allò més lloable i fins i tot necessària, mirat des d'un punt de vista més materialista, no hem d'oblidar que tot el que comporta la transició energètica i el mateix parc, no deixen de ser grans negocis en mans de multinacionals o fons d'inversió; malgrat tot, la immensa majoria de les persones per no dir totes, som partidàries de la transició energètica i de les energies renovables siguin quines siguin les seves fonts, sempre que disposin d'unes instal·lacions que siguin compatibles amb el respecte a les persones, a les seves activitats i a la natura en general. Tant de bo que l'energia verda amb instal·lacions respectuoses sigui la ma-

joritària en un futur immediat, ajudarà a contaminar menys un planeta que, si no s'hi posa remei, va camí de convertir-se en una gran i fumada deixalleria.

Estic totalment convençut, que els problemes del parc eòlic es podrien resoldre satisfactòriament per a tothom, combinant sàviament tres elements molt heterogenis: voluntat, enginyeria i pressupost.

Per acabar, em quedo amb una frase que es va pronunciar a la jornada informativa del dia 9 de febrer a Torroella; és així de contundent: SI EL TERRITORI NO VOL EL MACRO PARC, NO ES FARÀ.

Tot tan senzill, tot tan complicat!

Imatges imaginàries de l'horitzó amb les torres del parc

Cadaqués

Empúries

La Platera

Platja de Pals

Fornells